

NIEUWSBRIEF

BAPCOC

Belgian Antibiotic Policy Coordination Committee

INHOUD

- Editoriaal
- Organisatieschema
- Werkgroep ziekenhuisgeneeskunde
- Werkgroep sensibilisatie
- Federaal platform ziekenhuishygiëne
- Werkgroep ambulante geneeskunde
- Werkgroep diergeneeskunde
- Handhygiëne
- Kwaliteitsindicatoren

EDITORIAAL

Antibioticaresistentie wordt door verschillende toonaangevende organisaties zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO), de Wereldorganisatie voor Dierengezondheid (OIE), de Food and Agricultural Organisation (FAO), het Wereld Economisch Forum (WEF), en de Europese Unie (EU) erkend als één van de grootste uitdagingen voor de volksgezondheid van de volgende decennia, zowel humaan als veterinair. In een rapport van de befaamde econoom Jim O'Neill in februari 2015 (www.amr-review.org) op vraag van Eerste Minister David Cameron van het Verenigd Koninkrijk, werd een hallucinant beeld geschetst van een tijdperk waarin banale infecties en kleine verwondingen kunnen doden. Het rapport spreekt over 10 miljoen doden per jaar tegen 2050 en een cumulatieve kost van 100 miljard USD indien we geen actie ondernemen. De directeur-generaal van de WGO, Dr Margaret Chan, sprak de G7 Ministers van Volksgezondheid hierover aan op 8 oktober 2015 in Berlijn en waarschuwde voor een catastrofe indien men passief blijft toekijken. President Barack Obama heeft in september 2015 een speciale Commissie opgericht die hem tegen de lente van 2016 advies moet geven over maatregelen die de Verenigde Staten (en de wereld) zouden moeten nemen.

Het ongepast gebruik van therapeutische antibiotica in de menselijke en de diergeneeskunde en het gebruik van antibiotica voor niet-therapeutische doeleinden versnellen het ontstaan en de verspreiding van resistente micro-organismen. De groeiende wereldhandel en het toenemend wereldwijd verkeer scheppen een gunstig klimaat voor de verspreiding van resistente bacteriën tussen landen en continenten. Er gaan steeds meer stemmen op om het voedsel dat we invoeren vanuit Azië of Centraal- en Zuid-Amerika te controleren op de aanwezigheid van resistente bacteriën (en desgevallend te verbieden).

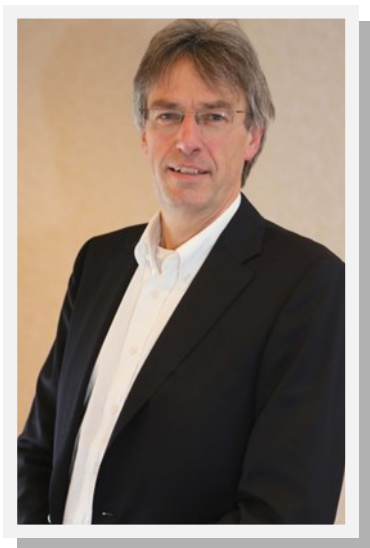
Eind jaren negentig bleek België in Europa één van de grootgebruikers van antibiotica in de humane geneeskunde, en later ook bij dierengeneeskunde. België heeft daarop afdoend gereageerd door in 1999 bij Koninklijk Besluit de Belgische Commissie voor de Coördinatie van het Antibioticabeleid (BAPCOC) op te richten. BAPCOC is een federale instantie die streeft naar het promoten van een verantwoord antibioticagebruik in België, zowel bij mensen als dieren. Het ondersteunt ook initiatieven voor de bevordering van de ziekenhuishygiëne. BAPCOC bestaat uit verschillende werkgroepen, een support team en een overkoepelend bureau.

De publiekscampagnes hadden een grote impact op het voorschrijven van antibiotica in de eerstelijns geneeskunde (daling van aantal voorschriften met ongeveer één derde tussen 2000 en 2007). Deze succesvolle nationale campagnes waren een rechtstreekse aanleiding voor de Europese Antibioticadag, die sedert 2008 jaarlijks wordt georganiseerd op 18 november. Inmiddels heeft de WGO in mei 2015 beslist hier een Wereld Antibiotica Week van te maken, die voor het eerst tussen 16 en 20 november 2015 wereldwijd wordt georganiseerd.

In december 2014 stelde Minister Maggie De Block het nieuw strategisch plan 2014 – 2018 van BAPCOC voor, met ambitieuze doelstellingen. In 2015 vond een vernieuwing van BAPCOC plaats en werd een nieuw support team samengesteld dat de werkgroepen en hun voorzitters en ondervoorzitters zal ondersteunen. Eén van de initiatieven is het regelmatig verspreiden van een Nieuwsbrief, met o.a. een stand van zaken van de activiteiten van de verschillende werkgroepen. In deze eerste editie nodigen wij jullie uit kennis

te maken met het nieuwe support team, de voorzitters en ondervoorzitters, en hun werkgroepen. De afgelopen maanden werd intensief gewerkt aan een operationeel plan om de doelstellingen te halen.

Wij reiken aan allen de hand om samen te streven naar het behoud van wat men de mirakelgeneesmiddelen van de 20ste eeuw heeft genoemd. Het "One Health" concept staat centraal in ons beleid en in onze visie, en de komende jaren zullen we actief samenwerken met alle betrokken Belgische instanties, zowel federaal als regionaal. Wij mogen niet falen.

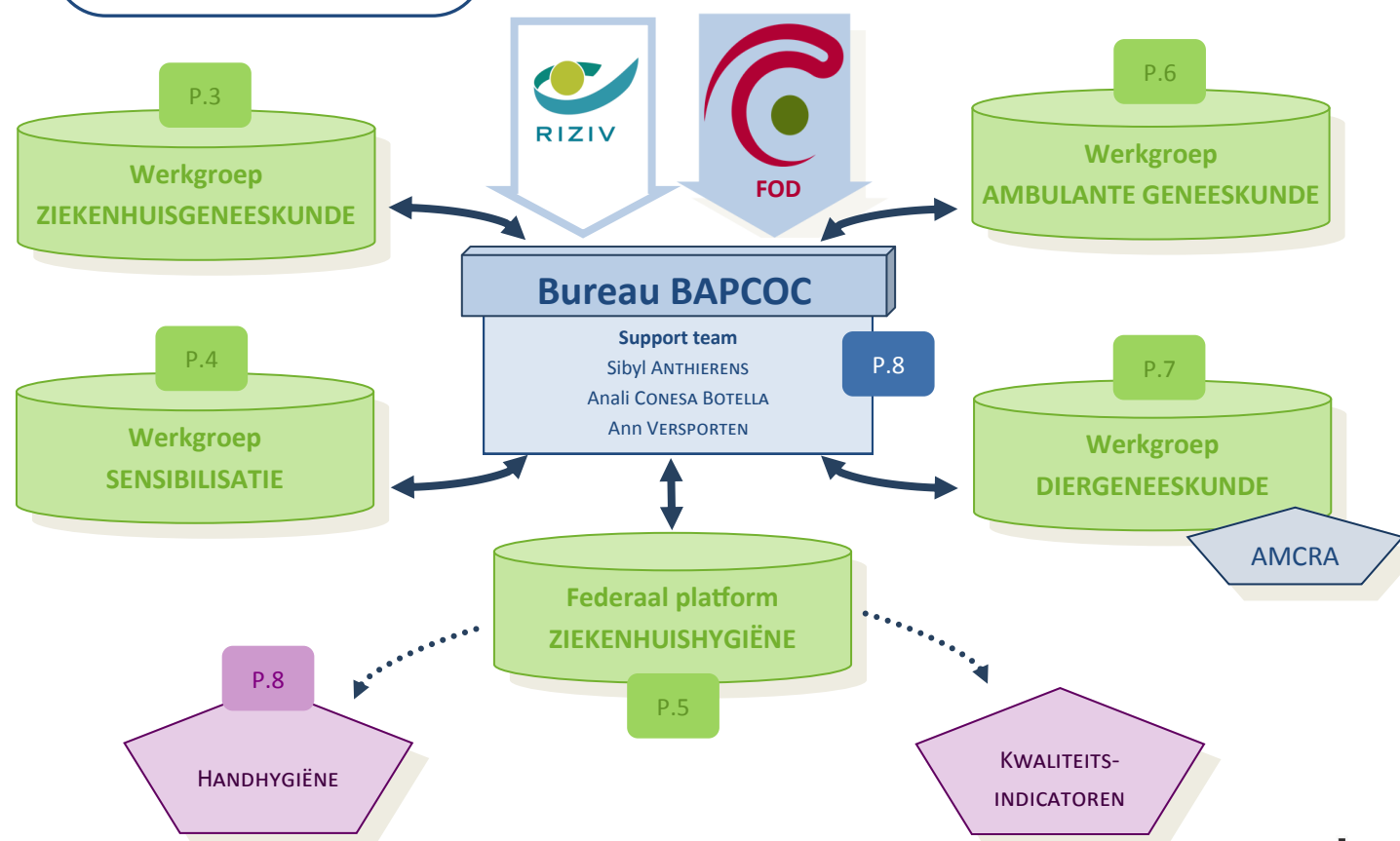

Wij mogen niet falen.

Prof. Dr. Herman GOOSESNS

Prof. Dr. Anne Simon

ORGANIGRAM

Werkgroep Ziekenhuisgeneeskunde

Missie

In de ziekenhuizen wordt ongeveer één op vier patiënten behandeld met antibiotica (28 % volgens de punt prevalentiestudie (PPS-studie) in 2012 in 54 Belgische ziekenhuizen). Door het intensief gebruik van antibiotica worden de gevoelige bacteriën gedood, maar de bacteriën die resistent zijn tegen antibiotica overleven. Deze multiresistente micro-organismen (MDRO's) worden gemakkelijk overgedragen tussen patiënten, via de handen van verzorgend personeel en de besmette omgeving. Het ziekenhuis is kortom de plaats met het hoogste risico voor selectie en verspreiding van MDRO's. Zorgvuldig gebruik van antibiotica is een noodzaak om dit risico te beheersen. Om die reden is er sinds 2008 in elk Belgisch ziekenhuis verplicht een antibioticatherapiebeleidsgroep (ABTBG). De ziekenhuizen krijgen hiervoor ook extra financiering. België is wereldwijd één van de pioniers in dit domein. De werkgroep ziekenhuisgeneeskunde van BAPCOOC ondersteunt op nationaal niveau de ABTBG's en neemt zelf ook initiatieven voor een beter antibioticagebruik in de ziekenhuizen.

Samenvatting van de doelstellingen

De belangrijkste doelstelling binnen het strategisch plan 2014-2019 is de werking van de ABTBG's te bestendigen en de kwaliteit van het antibioticagebruik te verbeteren aan de hand van indicatoren.

De ABTBG's worden gevraagd om interne audits uit te voeren waarbij ze zelf een aantal medische dossiers analyseren bij patiënten die een heelkundige ingreep hebben ondergaan. Op die manier wordt gemeten bij hoeveel ingrepen de keuze van het antibioticum en de duur van de antibioticaprofylaxe overeenkomen met de lokale richtlijnen. We streven ernaar tegen 2019 meer dan 90% compliance te halen dankzij verbeteracties in alle Belgische ziekenhuizen. Door middel van een punt prevalentiestudie (PPS) wordt het antibioticagebruik op één dag in het ziekenhuis onderzocht. Als antibiotica worden voorgeschreven dan zou de reden moeten worden vermeld in het medisch dossier en de keuze zou overeen moeten komen met de lokale richtlijnen. Te vaak wordt de indicatie voor antibioticagebruik niet vermeld in het medisch dossier. We willen tegen 2019 bereiken dat meer dan 90 % van de antibioticavoorschriften conform zijn.

Daarnaast organiseert de werkgroep bijscholingen over nieuwe tendensen in antibioticagebruik, volgt ze het antibioticaverbruik en de resistentie tegen antibiotica in de ziekenhuizen op, publiceert ze richtlijnen over antibioticagebruik en pleegt ze overleg met verschillende stakeholders.

Expertise van de leden

De werkgroep ziekenhuisgeneeskunde bestaat uit 29 leden, hoofdzakelijk artsen en apothekers die gespecialiseerd zijn in infectieziekten, medische microbiologie en antibioticatherapie. Alle universiteiten, de relevante wetenschappelijke verenigingen (BICS, BVIKM, VZA, AFPHB) en nationale instellingen zoals het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (WIV) en het Federaal Agentschap Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) zijn vertegenwoordigd. Er werd gekozen voor een brede vertegenwoordiging om de impact van de werkgroep te versterken.

VOORZITTER

Koen MAGERMAN
klinisch bioloog

VICE VOORZITTER

Olivier DENIS
klinisch bioloog

Werkgroep Sensibilisatie

Missie

De BAPCOC werkgroep Sensibilisatie wil de algemene bevolking en de zorgverleners blijven sensibiliseren over het correct gebruik van antibiotica als deel van de oplossing voor het probleem van antibioticaresistentie. Daarom organiseren we jaarlijkse mediacampagnes, aangevuld met de Suske en Wiske infostrip Tante Biotica, en een online communicatietraining met interactief te gebruiken patiëntinformatie voor de huisartsen, die kunnen bijdragen tot een verdere daling van het antibioticagebruik.

Samenvatting van de doelstellingen

Met een betere kennis over het correct gebruik van antibiotica, betere consultatie- en communicatievaardigheden en met beter antibioticavoorschrijfgedrag in samenwerking met de BAPCOC werkgroep Ambulante praktijk, beogen wij een daling van het totale antibioticaverbruik van nu meer dan 800 voorschriften per 1000 inwoners per jaar naar 600 voorschriften tegen 2020 en naar 400 voorschriften tegen 2025.

Groepswerking

De resultaten zijn het gevolg van de samenwerking van BAPCOC en diverse overheden met inbreng van de wetenschappelijke verenigingen van artsen en apothekers en social marketing expertise.

Expertise van de leden

We bundelen relevante expertise over etiologie, diagnose, prognose en behandeling van infectieziekten in de eerste lijn, over het gebruik van en resistentie tegen antibiotica en over het implementeren en het evalueren van interventies om de kwaliteit van zorg te verbeteren.

VOORZITTER

Samuel COENEN
huisartgeneeskunde,
Universiteit Antwerpen

VICE VOORZITTER

Vinciane CHARLIER
communicatie FOD Volksgezondheid

Federaal platform Ziekenhuishygiëne

Missie

De missie van het Federaal Platform voor ziekenhuishygiëne is bijdragen tot de uitbouw van een nationale strategie ter preventie van de overdracht van besmettelijke micro-organismen, en de preventie van zorginfecties. Het Platform bestaat uit artsen en verpleegkundigen ziekenhuishygiënisten, die de regionale platformen vertegenwoordigen. De strategie is geïntegreerd in het beleidsplan van BAPCOC. Het is de bedoeling deze strategie te laten uitrollen op het terrein en de resultaten ervan te evalueren.

Samenvatting van de doelstellingen

Het Federaal Platform heeft als belangrijkste doelstellingen:

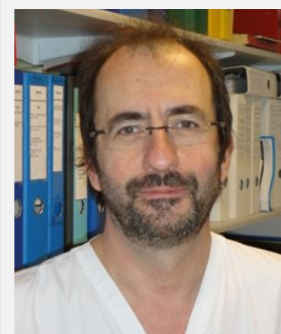
- het verder stimuleren van het infectiepreventiebeleid in de ziekenhuizen door het ontwikkelen van kwaliteitsindicatoren om de zorgprocessen te verbeteren;
- lopende acties aanvullen met preventie van kathetergerelateerde bloedbaaninfecties en urinaire infecties te wijten aan sondes;
- het bevorderen van opleiding en bijscholing van zorgverstrekkers met betrekking tot de preventie van zorginfecties;
- het verbeteren van de communicatie tussen de bevoegde overheden en de betrokkenen bij het zorginfectiebeleid;
- promoten van handhygiëne door nationale campagnes.

Groepswerking

Het Federaal Platform formuleert voorstellen ten aanzien van de bevoegde overheden en geeft mee richting aan de werking en strategie van de Regionale Platformen, en reikt hen de gepaste methoden en instrumenten aan.

Expertise van de leden

De leden van het Federaal Platform zijn artsen en verpleegkundigen ziekenhuishygiënisten die afgevaardigd worden door hun respectievelijke regionale platformen, omwille van hun klinische en /of wetenschappelijke ervaring met betrekking tot infectiepreventie en -beheersing of expertise in het domein van kwaliteits- en patiëntveiligheid.

VOORZITTER

Baudouin BYL
genesheer ziekenhuishygiënist

VICE VOORZITTER

Annette SCHUERMANS
genesheer ziekenhuishygiënist

Werkgroep Ambulante geneeskunde

Missie

De werkgroep Ambulante geneeskunde heeft als missie het ontstaan van antimicrobiële resistentie tegen te gaan door het rationaliseren van het voorschrijfgedrag van antibiotica in de ambulante geneeskunde. Met rationalisatie bedoelen we dat (1) antibiotica enkel worden voorgeschreven indien zij aangewezen zijn op basis van wetenschappelijke gegevens, en (2) de keuze, dosis en dosisinterval zo gekozen worden dat de kans op de ontwikkeling van resistentie zo klein mogelijk blijft. De werkgroep ambulante geneeskunde wil tevens de artsen via informatie en opleiding ondersteunen om dit te realiseren.

Samenvatting van de doelstellingen

De concrete doelstellingen van de werkgroep Ambulante Praktijk zijn:

- een daling van het totaal aantal voorschriften en een verandering van de keuze van antibiotica naar antibiotica met smallere spectra;
- de ontwikkeling en actualisering van richtlijnen voor het correct gebruik van antibiotica in de ambulante praktijk;
- de ontwikkeling en actualisering van de "Belgische gids voor anti-infectieuze behandeling in de ambulante praktijk";
- de ontwikkeling en implementatie van interventies om het antibioticumvoorschrijfgedrag in de ambulante praktijk te rationaliseren .

Groepswerking

De werkgroep ontwikkelt het strategisch plan om de bovengenoemde doelstellingen te halen en fungeert als expertengroep bij de ontwikkeling van aanbevelingen, de antibioticagids en interventies.

Expertise van de leden

De leden van de werkgroep vertegenwoordigen de afdelingen Huisartsgeneeskunde van de verschillende Belgische universiteiten. Tevens omvat de werkgroep experts in de disciplines die relevant zijn voor antibioticagebruik in de ambulante praktijk, met name pediatrie, pneumologie, neus-, keel- en oorziekten en geriatrie. Tenslotte is er ook een vertegenwoordiger van het Belgisch Centrum voor Farmaceutisch Informatie en de werkgroep Sensibilisatie van BAPCOOC.

VOORZITTER

An DE SUTTEER
huisartsgeneeskunde

VICE VOORZITTER

Pascal SEMAILLIE
huisartsgeneeskunde

Werkgroep Diergeneeskunde

Missie

De werkgroep is een netwerk van overheidsinstanties en laboratoria die over uitgebreide expertise beschikken in het domein van de antibioticumresistentie bij dieren, hun voeder en in voedingsmiddelen. Hij is samengesteld uit de federale overheid, namelijk de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (DG Dieren en Planten), de federale agentschappen FAVV en FAGG, de erkende veterinaire laboratoria ARSIA en DGZ, de wetenschappelijke federale instellingen CODA en WIV, de Vlaamse en Waalse wetenschappelijke instellingen ILVO en CER en de Faculteiten Diergeneeskunde van UGent en ULg. De werkgroep werkt ook samen met het kenniscentrum AMCRA.

Samenvatting van de doelstellingen

De werkgroep wil in de eerste plaats het forum zijn waar alle aspecten i.v.m. het antibioticumbeleid in de diergeneeskunde, de problematiek van het verantwoord gebruik van antibiotica en de antibioticumresistentie in kiemen bij dieren, hun voeder en in levensmiddelen in België aan bod komen.

De veterinaire laboratoria wensen eerst en vooral analyses uit te voeren op beschikbare laboresultaten, om zo trends en nieuwe resistenties te erkennen, hun mechanismen te identificeren, eventuele verbanden tussen resistentie en gebruik te leggen, ... en deze bevindingen te delen met de andere leden van de werkgroep. De werkgroep stelt ook wetenschappelijk en onafhankelijk advies op i.v.m. resistentie bij dier en in voeding, en maakt deze aanbevelingen bekend zowel naar de beleidsmakers als naar het grote publiek.

Ten slotte wenst de werkgroep preventiecampagnes voor te stellen door algemene en specifieke hygiëne te stimuleren of door rationeel antibioticumgebruik aan te moedigen. Deze aanpak kan niet onafhankelijk gebeuren van die bij de mens, zodat een nauwe samenwerking met de andere werkgroepen van BAPCOOC essentieel is (het 'One Health' principe).

Expertise van de leden

In de werkgroep zitten leden die de wetgeving opstellen (FOD Volksgezondheid en FAVV), de officiële monitoringprogramma's bij dier in voedingsmiddelen opstellen (FAVV), ze in de praktijk uitwerken (ARSIA, DGZ, CODA, WIV), het antibioticumgebruik in kaart brengen (FAGG) en onderzoek omtrent de problematiek uitvoeren (UGent, ULg, ILVO, CER). AMCRA is het kenniscentrum opgericht met de hulp van o.a. FAVV, FAGG en de landbouworganisaties om het antibioticumgebruik en de resistentie bij dieren in kaart te brengen.

VOORZITTER

Hein IMBERECHTS
dierenarts — CODA CERVA

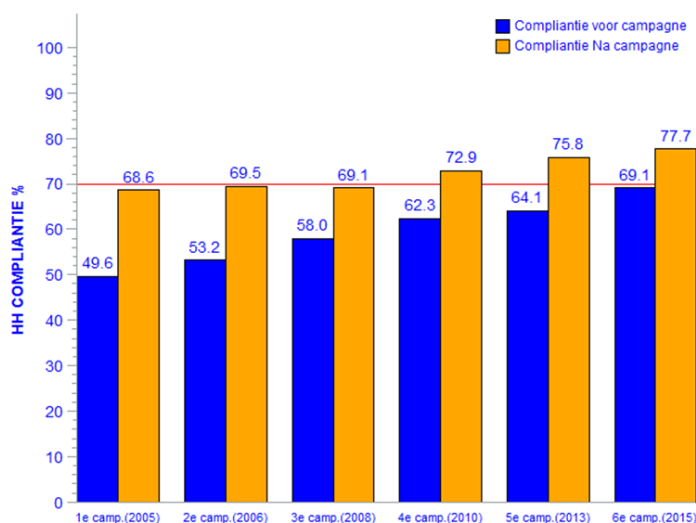
VICE VOORZITTER

Jacques MAINIL
dierenarts — FMV ULg

HANDHYGIËNE

De 10-jarige promotiecampagne rond handhygiëne in zorginstellingen bestaat 10 jaar en heeft het gedrag van zorgverleners aanzienlijk veranderd. Dit eenvoudige gebaar kan levens redden.

Inderdaad, de naleving van dit gebaar (d.w.z. het aantal keren dat men de handen desinfecteert t.o.v. het aantal keren dat dit daadwerkelijk moet worden gedaan) steeg van 50% naar bijna 78%. Proficiat aan alle ziekenhuishygiëne teams die deze campagnes hebben gesteund.

BAPCOC SUPPORT TEAM

SIBYL ANTHIERENS is een post-doc onderzoeker aan het centrum huisartsgeneeskunde en interdisciplinaire eerstelijnsgezondheidszorg aan de Universiteit Antwerpen. Daarnaast is zij een directielid van het Wit-Gele Kruis in West-Vlaanderen. Zij zal nu deeltijds werken voor BAPCOC alwaar haar expertise in de ambulante geneeskunde kan worden benut.

ANALI CONESA, arts van opleiding (ULB), verdedigde haar proefschrift aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde. Zij voltooide vervolgens een specialisatie in klinische biologie aan de Universiteit van Antwerpen. Ze verdeelt momenteel haar tijd tussen BAPCOC en superviseert klinische studies aan het Universitair Ziekenhuis Antwerpen.

Na het behalen van een Master in Public Health (ULB), 10 jaar dienst op de afdeling epidemiologie van het WIV, en 6 jaar onderzoek op antibioticagebruik aan de universiteit Antwerpen, deelt **ANN VERSPORTEN** nu haar tijd tussen de BAPCOC en de coördinatie van internationale projecten die de consumptie van antibiotica in de ambulante en ziekenhuissector in kaart brengen; het datamanagement en de epidemiologie van antibioticagebruiksgegevens.

Meer informatie op www.health.belgium.be of bapcoc@health.belgium.be

